

Jesmo li toliko bogati da možda bacamo kvalitetno i zdravstveno ispravno meso?

Petar Džaja

Nekoliko upita u zadnjih nekoliko mjeseci vezanih za ovu temu ponukalo me je da napišem ovo razmišljanje, jer sam vidio da moji sugovornici nisu bili zadovoljni mojim odgovorima. Naime, moj je odgovor bio da uvijek dok su na snazi zakonski propisi koji reguliraju ovaj problem, na način kako ih reguliraju, treba ih poštovati, po njima treba postupiti, jer u protivnom kršimo zakonske odredbe svoje struke i svoje države.

O registraciji i označavanju životinja, odnosno tko bi taj posao trebao obavljati puno toga je rečeno pa nije loše ponoviti da je to veoma odgovoran posao iz razloga što nema uspješne naređene mjere koja se provodi s ciljem otkrivanja i suzbijanja pojave neke zarazne bolesti, a da sve domaće životinje nisu registrirane i označene. Ali, bez obzira što to nije tako, mi uporno ne radimo ništa, ili radimo jako malo na tome da se sve životinje registriraju i označe, odnosno da provođenje naređenih mjera bude uspješno i opravdano. Ako ovoj rečenici dodam da je provedba naređenih mjera od posebnog interesa naše države, mislim da je potpuno jasno zašto je registracija i označavanje životinja toliko bitna. Zakonski propis nalaže da zbog provedbe mjera za zaštitu

zdravlja životinja i ljudi od zaraznih i nametničkih bolesti, kontrole prometa domaćih životinja te praćenja sljedivosti proizvoda životinjskog podrijetla, uzgojno selekcijskog rada u govedarstvu, ostvarivanja prava na novčane potpore i prikupljanja statističkih podataka, sva se goveda u Republici Hrvatskoj moraju označiti u skladu s odredbama ovoga Pravilnika.¹ U potpunosti mi je jasno da je sva odgovornost na vlasniku životinja što iste nisu registrirane i označene. Postavljam pitanje: „Kontrolira li itko taj posao?“ Jasno vam je tko bi trebao kontrolirati. Dakle, moramo biti legalisti i završiti priču da svaka domaća životinja za koju postoji zakonski propis o registraciji i označavanju u RH mora biti registrirana i označena.

Čl. 24. st. 1 navedenog Pravilnika navodi da klaonica može na klanje primiti samo označeno govedo koje prati Putni list s ispunjenim obrascem o premještanju goveda, a u st. 4. navedeno je: „Ako je nakon pregleda goveda te podataka s ušne markice, Putnog lista i drugih podataka na ispunjenom obrascu o premještanju goveda utvrđena

¹ Pravilnik o provođenju označavanja i registracije goveda, čl. 2. st. 1. NN 108/2013

Dr. sc. Petar DŽAJA, dr. med. vet., redoviti profesor, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

nesukladnost koja dovodi u pitanje identitet goveda, veterinarski inspektor/kontrolno tijelo poziva vlasnika goveda da dokaže identitet goveda dopremljenog na klanje.“ U stavku 5 navedeno je: „Ako posjednik životinje iz stavka 4. ovoga članka ne može u roku od dva radna dana dokazati identitet, sljedivost i podrijetlo životinje, ona se neškodljivo uništava, bez odgode, pod nadzorom veterinarskog inspektora i bez prava na naknadu.“ To je u skladu s Uredbom Komisije (EZ) br. 911/2004 od 29. travnja 2004. o provedbi Uredbe (EZ) br. 1760/2000 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu ušnih markica, putnih listova i registara gospodarstava (SL L 163, 30. 4. 2004., u daljnjem tekstu: Uredba (EZ) br. 911/2004) i Uredbom (EZ) br. 1760/2000 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. srpnja 2000. o uvođenju sustava označavanja i registracije životinja vrste goveda, označavanju govedeg mesa i proizvodima od govedeg mesa i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 820/97 (SL L 204, 11. 8. 2000., u daljnjem tekstu: Uredba (EZ) br. 1760/2000). Govorimo o označenom govedu koje je izgubilo markice, a vlasnik iz bilo kojeg razloga identitet ne uspije dokazati životinja se usmrćuje i neškodljivo uklanja. Kad su u pitanju ovce i koze navodi se u čl. 18. st. 2. da u slučaju gubitka oznake, ukoliko posjednik životinje ne može u roku od 2 radna dana dokazati podrijetlo životinje, ista se privremeno oduzima u skladu sa Zakonom o veterinarstvu.² To po čl. 44. st. 1. znači da ako veterinarski inspektor ustvrdi nepravilnosti u svezi označavanja i registracije goveda te registracije njihova premještanja na gospodarstvu, u skladu s Uredbom (EZ) br. 494/98, ima pravo i obvezu, narediti:

1. zabranu premještanja pojedinih ili svih životinja s gospodarstva ili uvođenja životinja na gospodarstvo; i/ili

2. usmrćivanje životinje i uništavanje lešine.³

Bez ikakvog dvoumljenja sve životinje koje je zakonodavac propisao trebaju biti označene što je između ostaloga jedina garancija uspješnog provođenja naređenih mjera. Sve ovo navedeno ima svoju logiku, osim stavljanja u sporedno značenje važnosti pregleda životinje prije i poslije klanja od profesionalca doktora veterinarske medicine-ovlaštenog veterinaru ili veterinarskog inspektora. Ako ne vjerujemo takvom pregledu, zašto onda to provodimo u označenih životinja. Ne zaboravimo da i jedne i druge mogu biti zdrave, sumnjive na bolest ili bolesne pa dajmo priliku struci da kaže svoje mišljenje, a ne da zakonodavac kroji pravdu bacajući nešto u propast. Ne zaboravimo, najlakše je ubiti i baciti, a što ako takvi poslovi nemaju medicinsko opravdanje jer je životinja zdrava, meso valjano za prehranu ljudi, a imajući u vidu dobrobit životinje i njenu namjenu nije li trebalo takvu životinju posebno označiti pa ako neće biti poslana na klanje, poslati je u karantenu, dopustiti joj da živi, a sve na trošak vlasnika životinje.

Jasno je da se ova odredba poziva na mnoge uredbe EU i da smo to naslijedili, a ne izmislili. Ipak, mislim da bi ovakve životinje trebalo pregledati te ako pregledom nije ustvrđena sumnja na zaraznu bolest trebalo bi dopustiti zaklati takvu životinju, a novac od prodanog mesa, pod uvjetom da je veterinarskim pregledom proglašeno valjanim za ljudsku uporabu, trebao bi ići u državnu blagajnu, ili u neki fond za unaprjeđenje stočarstva. Ovo navodim iz razloga, jer vlasnik nema pravo na naknadu štete, koja ima svoju vrijednost i koja bi trebala biti iskorištena, a nikako uništena. Moguće je da nakon klanja meso ispunjava sve uvjete za ljudsku ishranu pa se postavlja pitanje zašto takvo meso bacamo, jesmo li toliko bogati da nam to uopće nije

² Pravilnik o provođenju obveznog označavanja i registracije ovaca i koza. NN111/07.

³ Zakon o veterinarstvu. NN 82/2013.

bitno i zaboravljamo li davno rečeno „zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača.“ Ovdje imamo priliku životinju pregledati, pregledati meso nakon klanja te donijeti odluku o njegovoj valjanosti, ali to ne radimo, ubijamo i bacamo, a dopuštamo da nam građani kupuju i jedu nepregledano meso. O tome smo već govorili. I dok ubijamo i bacamo, a zakonodavac naređuje da se ubija i baca, poštujemo svoje zakonodavstvo, ali se ne mogu oteti dojmu i ne pitati zašto se pregled životinje i mesa baca u drugorazredno značenje, odnosno zašto je neki propis važniji od stručnog pregleda ili zašto taj isti propis ne poštuje nalaz stručnog pregleda? Zbog svega navedenoga postavljam pitanje zašto u zakonskim aktima ovo ne promijenimo? Nisam ovdje pisao da se meso proglašeno veterinarskim pregledom bezuvjetno valjanim dariva nekim ustanovama, jer da se ne bi pogrešno shvatilo, takvo meso treba ići u prodaju svima, a novac od njegove vrijednosti u pomoć siromašnim, nesposobnim i sl. Ovdje svakako treba imati u vidu i drugi mogući nalaz uvjetno valjanog mesa kada se i proizvodima od njih može ostvariti određena dobit, a nikako troškovi uništenja.

Spomenuo sam da smo donošenjem ovih zakonskih odredbi slijedili EU zakonodavstvo te predlažem da mi

u granicama svojih mogućnostima izmijenimo ova zakonodavna pravila, a ako nismo u stanju sami da pošaljemo nadležnim tijelima EU promjene s pravim obrazloženjem. Suludo je da jedan bik od 800 kg težine češanjem u objektu za odmor ili prije izgubi ušne markice i da se zbog toga ubije, a meso neškodljivo ukloni.

Moram navesti da sam čuo da se ne mora provoditi sve striktno kako piše te da se u ovakvim slučajevima mogu naći i drugi modusi da se životinje ne ubiju i neškodljivo zbrinu. Ovaj iskaz zaslužuje moj komentar. Može li više inspektora svatko na svoj način postupati, odnosno tumačiti neki podzakonski akt? Ako može onda tu nešto ne štima, odnosno nešto nije u redu. Želim reći da se ovim pristupom gubi uniformnost zakonskih odredbi, jer bi one na sjeveru i jugu, na istoku i zapadu naše zemlje trebale biti iste. Sad se postavlja pitanje, postupa li pravilnije onaj koji u konkretnom slučaju eutanazira i neškodljivo uklanja životinju ili onaj koji ima drugi suprotan pristup odredbi. Dok je neki zakonski akt na snazi njega treba poštivati iako sam ja za radnju kolege broj dva. Moram reći da kolega br. 1 ispravno postupa provodeći zakonske propise svoje struke u život. Zbog toga, promijenimo ovaj dio našeg zakonodavstva!